Bachelorafhandling:
Amaat i Nutidens Grønland

Billede nr.1: No. 2 Nuliau Nûngmiok. Træsnit af Aron fra Kangeq, 1858-60. Taget fra *Kaladlit Assilialiait.*

Eksaminand: Tukummeq Jensen Hansen

Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet

Afdeling for Kultur- og Samfundshistorie

Vejleder: Kennet Pedersen

Afleveringsdato: 29. juni 2021

Antal anslag: 55,427

Indholdsfortegnelse

Indledning *2*

Problemformulering *2*

Metode og etiske overvejelser *3*

Baggrund for feltarbejde 3

Afgrænsning af opgaven 3

Etik 4

Bias 5

Metoder 5

Sociale medier som et felt: 6

Semi-strukturerede interviews: 6

Uformelle samtaler: 7

Spørgeskemaundersøgelse: 7

Empiri og Analyse *8*

Hvad er en amaat? 8

Nasaasaq 8

Qaksungauti 9

Akuq og kiniq 9

Ærmerne på en amaat 10

De grønlandske amaat 11

Hvorfor forsvandt amaat? 12

Vestgrønland og Nordgrønland 13

Akutaq 15

Moderbinding og traumebehandling 18

Opvækst og kønsroller 22

Tryghed og kulturarv 24

Diskussion *25*

Internaliseret racisme og mental afkolonisering 25

Konklusion *28*

Bilag 1 ..... *30*

Bilag 2 ..... *33*

Referencer *34*

Bøger 34

Tidsskrift 35

Podcast 36

Hjemmesider 36

Billeder 37

Indledning

Denne bachelorafhandling omhandler beklædningsstykket *amaat*. Bachelorafhandlingen kommer ind på hvad en amaat er og hvad der gør den til en *amaat*, men også hvorfor man bruger den idag.

Ved brug af semistrukturerede interviews, uformelle samtaler, spørgeskemaundersøgelse, analyse af sociale medier og tidskrifter, vil jeg forsøge at få besvaret disse spørgsmål:

- Hvad er en amaat?
- Hvorfor bruger flere og flere amaat i dag?
- Hvorfor forsvandt den i første omgang?
- Er det en form for mental afkolonisering at bruge en amaat?

Under *Metode og etiske overvejelser* kommer jeg ind på baggrunden for feltarbejdet, afgrænsningen af opgaven, de etiske overvejelser, bias samt en beskrivelse af de metoder jeg har brugt under mit feltarbejde og hvordan jeg har båret mig ad med dem. Under *Analyse* er der otte afsnit, hvor hvert afsnit har hvert sit perspektiv på amaat. Under *Diskussion* vil jeg komme ind på mental afkolonisering, og hvordan forskellige akademikere ser på revitalisering af gamle traditioner, og hvordan det hænger sammen med hvorfor amaat forsvandt fra Vestgrønland og hvorfor man bruger amaat i nutidens Grønland. Til slut vil der være en *Konklusion* af hele bachelorafhandlingen. Igennem bachelorafhandling kommer jeg til at referere til beklædningsstykket som amaat.

Problemformulering

Man ser flere på sociale medier som bruger amaat. Hvorfor er man begyndt at bruge amaat igen og hvorfor forsvandt den i første omgang?

Metode og etiske overvejelser

Baggrund for feltarbejde

I tidligere opgaver har jeg beskæftiget mig med andre fænomener som ses i Nuuks bybillede. Et af de fænomener var Inuit tatoveringer, som også var en gammel tradition bragt tilbage til vores hverdag i dag. Det samme ser ud til at være sket for brugen af amaat, som også ser ud til at have været bragt tilbage til den grønlandske fælles bevidsthed.

Det startede med at jeg så et billede på Instagram af Vivi Sørensen, som smilte stort med sin søn i en vikle. Jeg undersøgte nærmere hendes Instagram-profil, som hed @amaariga, som er en profil der vil oplyse og fremme brugen af amaat blandt Inuit i Vestgrønland. Ifølge hende, er brugen af amaat en tabt tradition i Vestgrønland.

Efter at have snakket med min vejleder og andre medstuderende, kom vi frem til at det er et felt, som er meget nyt, hvilket gjorde det til et spændende emne at dykke ned i til min bachelorafhandling.

Afgrænsning af opgaven

Opgaven handler primært om brugen af amaat i nutidens Grønland, og hvordan og hvorfor brugen af amaat forsvandt og kom frem igen. Jeg har valgt at have fokus på Nuuk som felt, da jeg er bosat i Nuuk og at de informanter jeg søgte skulle være bosiddende i Nuuk.

Jeg har fokus på amaat som beklædningsgenstand i hverdagen og hvorfor nogle mødre i Nuuk er begyndt at bruge amaat og andre babybæreredskaber, i stedet for en barnevogn eller klapvogn. Jeg ved, amaat bliver brugt som grønlandskdragt i Østgrønland, men har fravalgt at tage amaat som grønlandskdragt, da jeg har mere fokus på amaat som babybæreredskab.

Selvom jeg fysisk har udført interviews i Nuuk, har jeg også brugt sociale medier som felt, hvor jeg har kigget på forskellige Instagram-profiler, som oplyser om amaat eller bare viser omverdenen, at de har en amaat. Det gav mulighed for at analysere de tekster der blev skrevet om amaat i sociale medier, som ofte var ledsaget af et billede eller to af en kvinde som bruger amaat. Jeg har kigget mest på Instagram-profilen @amaariga af Vivi Sørensen fra Grønland, men også @amautiga af Ujarak Appadoo fra Nunavut, Canada.

Jeg har vidst at amaat er blevet brugt i andre arktiske lande, som Canada, hvilket er derfor jeg har valgt at bruge en kilde skrevet af Rhoda Akpaliapak Karetak, som er fra Nunavut, Canada.

Spørgeskemaet jeg sendte ud, er på grønlandsk, dansk og engelsk for at kunne række ud til flere mennesker som kender til og/eller bruger amaat, hvilket jeg snakker mere i dybden om på side 7. Jeg har interviewet to personer omkring amaat, hvor den ene bruger amaat (Anonym, som jeg kommer til at kalde for Arnaq) og den anden laver amaat (Hans-Henrik Suersaq Poulsen), som begge er bosiddende i Nuuk. Jeg spurgte andre, som brugte amaat om at få lavet et interview, men de lykkedes desværre ikke, da der ofte opstod tidsmangel hos dem.

Etik

Under mit feltarbejde udførte jeg semistrukturerede interviews og spørgeskemaundersøgelser. Derfor har jeg også lavet etiske overvejelser over, hvad mine informanters rettigheder er.

Jeg har sørget for at have forklaret de personer jeg har interviewet, om vigtige informationer omkring selve opgaven og deres rettigheder som informant. Deres rettigheder var følgende:

1) De skal vide hvem jeg er og hvorfor jeg laver denne interview, hvad jeg skal bruge deres besvarelser til og hvem der kommer til at læse den færdige bachelorafhandling
2) Hvis de ikke har lyst til at besvarer et spørgsmål, er de ikke tvunget til at besvare spørgsmålet
3) De har ret til at være anonyme
4) Hvis de på noget tidspunkt skulle fortryde hvad de har sagt, har de ret til at få det fjernet som information
5) De har ret til en kopi af den færdige bachelorafhandling.

Jeg har dog ikke haft problemer med at snakke om emnet med mine informanter, hvilket kan være på grund af, at emnet ikke er i sig selv kontroversiel. Arnaq bad om at være anonym, hvis jeg skulle bruge alt information hun har fortalt mig. Den anden interview-informant, Hans-Henrik Suersaq Poulsen havde ikke noget imod at have sit navn nævnt i min bachelorafhandling. Da jeg også har lånt et billede fra Hans-Henriks Instagram-profil, spurgte jeg ham også først om jeg måtte få lov til at låne billedet til min bachelor-afhandling, som han ikke havde noget imod. Selvom han har en offentlig Instagram-profil, så valgte jeg stadig at spørge ham først, da jeg alligevel havde kontakten til ham. Dog har jeg valgt at benytte mig af Vivi Sørensens billeder på @amaariga uden at spørge hende først, da hun har lagt

billederne ud på internettet, for at dele oplysninger omkring amaat-traditionen. Jeg ville have spurgt Vivi Sørensen om at få lov til at bruge hendes billeder fra Instagram, men det har været vanskeligt, da har været svært at få en tid med hende som passede, da hun havde meget at se til. Jeg ville ikke presse hende til at lave en interview eller besvarer mine mails, da hun har lige så meget ret til at takke nej til at blive interviewet, som mine andre informanter.

Jeg har dog valgt at bruge hendes tema-artikler fra *Arnanut* som kilder, da de er frit tilgængelige for offentligheden, da den er udgivet som et tidsskrift. Med hensyn til spørgeskemaundersøgelsen, er alle informanter anonyme. På toppen af spørgerskemaundersøgelsen informerer jeg om hvem jeg er, hvad jeg skal bruge informationen til og at deres besvarelser er anonyme. Udover det, har jeg valgt at lade folk vælge deres egen kønsidentitet, ikke baseret på deres biologiske kønsidentitet, men deres sociale kønsidentitet. Jeg har dog kun valgt at have *kvinde* og *mand* som de to primære valg af kønsidentiteter, mens jeg har lavet en *andet*-valgmulighed, som jeg senere syntes kunne have været forbedret med en valgmulighed, hvor man selv kan skrive hvilket køn man identificerer sig som socialt. Dog har jeg kun oplevet at få en enkelt informant, som identificerede sig med en *andet* kønsidentitet, hvilket var også en informant som brugte amaat.

Bias

Da jeg selv er en kvinde med Inuk-baggrund, har jeg taget højder for at der kan forekomme selvfølgeligheder under mit feltarbejde og opgaveskrivning, dog har jeg ikke selv børn og har ikke selv brugt amaat eller været i en amaat i løbet af mit liv. Jeg ville dog selv mene, at når man interesserer sig for et emne, også for dem af andet etnisk-baggrund, kan der forekomme bias.

Metoder

Under mit feltarbejde har jeg brugt følgende metoder til at indsamle empiri: 1) Semi-strukturerede interviews 2) Spørgeskemaundersøgelse 3) Uformelle samtaler.

Jeg har også brugt sociale medier som felt, så jeg vil nu forklare hvilke sociale medier jeg har brugt og hvordan jeg har indsamlet data gennem disse.

Sociale medier som et felt:

Under mit feltarbejde har jeg brugt rigtig meget tid på at analysere forskellige indlæg fra især Instagram. Ifølge socialemedier.dk, så forklarer de hvad Instagram kort er:

> ”Instagram er et socialt medie, hvor du har mulighed for at dele billeder og videoer med andre personer i netværket. Man har mulighed for at skrive beskrivende tekster til sine videoer eller billeder, ligesom man har mulighed for at kommentere på andres indlæg. Det er muligt at følge personer på Instagram, så du får deres indlæg i din nyhedsstrøm”[1]

Som sagt tidligere, var jeg begyndt at undre mig over hvorfor man bruger amaat i dag, da jeg så et billede som Vivi Sørensen havde sat ind i sin instagram-profil @amaariga. Da hendes profil omhandler brugen af amaat, syntes jeg det var vigtigt at analysere hendes indlæg, da det er meget relevant for mit emne om brugen af amaat i nutidens Grønland.

De fleste bruger sociale medier i dag, som gør det til et let tilgængeligt sted at samle data. Udover at kunne samle data igennem sociale medier, var det også nemt at kontakte mine informanter igennem Instagram samt holde kontakten med dem. Jeg brugte også Messenger på Facebook til at kontakte mine informanter. Jeg har lagt mærke til, at det er meget mere afslappet at kontakte informanter igennem sociale medier, fremfor at sende en formel e-mail.

Da Nuuk var den by jeg havde fokus på under mit feltarbejde, endte det faktisk tit med at jeg var mere eller mindre allerede bekendt med dem som jeg har kontaktet til at skulle blive interviewet, hvilket også gør det mere naturligt at skrive til dem på sociale medier, fremfor at sende en e-mail. Udover at have benyttet sociale medier som et felt og kontaktsted, så har jeg også brugt det til at udbrede mit spørgeskema rundt. Dette kommer jeg mere i dybden med under overskriften *spørgeskemaundersøgelse*.

Semi-strukturerede interviews:

Jeg valgte at bruge semistrukturerede interviews, som er interviews der bruger en interviewguide[2]. Jeg sørgede for, at de spørgsmål jeg stillede informanterne, passede til dem, da jeg interviewede en som bruger amaat og en som laver amaat. Alle interviewsene blev optaget af min mobil.

[1] https://www.socialemedier.dk/hvad-er-instagram/

[2] https://metodeguiden.au.dk/semistruktureret-interview/

Grunden til at jeg valgte at bruge semistrukturerede interviews, var fordi jeg igen følte at det ville være mere naturligt at have en form for samtale, der havde et mål om at få svar på de spørgsmål jeg stod med.

Den første interview jeg udførte med Hans-Henrik, foregik på Cafetuaq[3], hvor vi begge to sad overfor hinanden med det vi nu havde bestilt fra cafeen. Det var en afslappet atmosfære, da der var andre mennesker til stede og rummet var åbent. Der var lidt larm fra nogle børn der græd, men det påvirkede heldigvis ikke atmosfæren eller optagelserne jeg tog på min mobil. Den anden interview foregik lidt mere anderledes.

Arnaq og jeg mødtes i hendes kontor, hvor jeg interviewede hende med lukket dør. Det var dog stadig meget afslappet, da det igen var mere en samtale, med spørgsmål jeg ønskede at få svar på hen ad vejen.

Jeg sørgede altid for at spørge mine informanter om samtykke, før jeg startede med at optage interviewsene på min mobil. Jeg lavede interviewsene på det sprog informanterne fandt mest naturligt, da jeg kan både tale og forstå flydende dansk, grønlandsk og engelsk. Dette kommer jeg også ind på under *spørgeskemaundersøgelse*.

Uformelle samtaler:
I løbet af den tid jeg brugte på at indsamle data, spurgte jeg løbende forskellige mennesker om hvad de synes om brugen af amaat i dag. Det startede som regel med at vi kommer ind på mit bachelor afhandling og om hvad det egentligt er jeg skal skrive om. Oftest stillede jeg dem et direkte spørgsmål, som ”Hvad synes du egentlig om amaat?” og samtalen gik derfra. Det har været til spontane samtaler og aftalte møder hvor jeg har drejet samtalen ind mod min bachelorafhandlings emne.

Spørgeskemaundersøgelse:
Spørgeskemaet blev skrevet i grønlandsk, dansk og engelsk. Dette har jeg gjort, da jeg for det første kan alle tre sprog skriftligt og mundligt. Spørgeskemaet kan besvares af alle, så både dem som bruger amaat og dem som ikke bruger amaat kan komme med deres input. Da man snakker både dansk og grønlandsk i Grønland, så har jeg valgt at tage disse to sprog med, men også engelsk, i håbet om at kunne få besvarelser fra Inuit fra Canada, samt Yupik og Inupiaq fra Alaska. Dog vidste jeg ikke med sikkerhed om jeg fik besvarelser fra disse områder, da jeg kun lavede valgmuligheder til Vest-, Nord-, Syd- og Østgrønland, samt ”jeg

[3]En café i Nuuks Kulturhus (Katuaq)

bor ikke i Grønland" i spørgsmål 3 (se Bilag 1). Jeg fik testet mit spørgeskema ud på en medstuderende, som så kom med små justeringer.

Spørgeskemaet indeholder ja og nej spørgsmål, hvor man kan fordybe sit svar derefter, med sine egne ord. Jeg tilføjede et sidste felt i mit spørgeskema, hvor man kan tilføje andet man har lyst til at tilføje. Dette resulterede i nogle rigtig gode fordybede kommentarer, som jeg kommer ind på senere i opgaven. Andre brugte denne tilføjelse som et sted de kan ønske mig held og lykke med min bachelorafhandling, mens en enkelt informant rettede på min grønlandske grammatik.

Spørgeskemaet blev sendt ud gennem e-mails og sociale medier, som Facebook og Instagram. Spørgeskemaet var nemt og hurtigt besvaret, hvilket resultereret i at den blev besvaret af 132 informanter. Besvarelserne var anonyme. Spørgeskemaet blev lavet igennem Google Forms (Link kan findes under Bilag 1).

Empiri og Analyse

Hvad er en amaat?

Ifølge ordbogen *Oqaatsit Kalaallisumiit Qallunaatuumut – Grønlandsk Dansk Ordbog* er en *amaat "*en bærepels (-en)(en grønlandsk kvindepels med plads til et barn på ryggen); amaut(-en)" (Berthelsen et. al. 2004: 63).

Selvom at Hans Egede fortæller i at en amaat er den gifte kvindes tøj (Egede 1741: 73), så fortæller Rhoda Akpaliapik Karetak, at unge kvinder bar deres små søskende i amaat, når deres mor havde travlt med at sy eller lave mad (King 2005: 81).

En amaat skal være behagelig at have på, så brugeren ikke bliver træt. Den har derfor følgende dele som gør den behagelig og praktisk: Nasaasaq, qaksungauti, akuq og kiniq.

Nasaasaq

Når et barn er i sin mors hætte, så er der ikke noget stof imellem mor og barn, hvilket giver dem gensidig kropsvarme i den kolde vinter (Issenman 1997: 44). Men det giver også moderen mulighed for at kunne mærke efter om hendes barn har det for varmt eller for koldt, som hun så kan derefter regulere. Hætten er nærmere en slags udvidelse eller pose, bagom kvindens parka, hvor barnet bliver lagt i, som en slags indbygget rygsæk (Issenman 1997: 44).

Ifølge et billede fra Nunatta Katersugaasivia Allagaateqarfialu[4], så bliver den kaldt *nasaasaq* (se bilag 2), som betyder en slags hætte eller hat. Jeg har ikke kunnet finde en amaat som både har en funktionel hætte og "sæk" i de grønlandske amaat, dog ser man hos Canadiske Inuit at deres amaat både kan have deres barn i amaat og stadig have en hætte på moderens hoved. Dette kan man se på side 19, billede nr. 12. Billedet viser Vivi Sørensen i sin amaat fra Nunavut.

Qaksungauti

For at sørge for at både moder og barn får støtte, har en amaat et bælte man på inuktitut kalder for *qaksungauti* (Issenman 1997: 44), *qassuaatai* eller *qasukkaateq* på grønlandsk (se Bilag 2). Ordet i sig selv kan betyde "det som løsner det" af hvad jeg forstår på grønlandsk, da ordet *qasukkarpoq* kan betyde "slækkes" eller "slappes" (Berthelsen 2004: 266).

Under mit interview med Hans-Henrik Suersaq Poulsen, fortæller han at bæltet hænger sammen med bryststykket af parkaen, så når man binder bæltet rundt om moderens talje, så sørger den for at holde parkaens halsudskæring væk fra moderens hals, og forsikre at hun ikke bliver kvalt. Ifølge Issenman i bogen *Sinews of survival*, så sørger bæltet også for at give støtte til barnet, når barnet er i hætten, da bæltet også går bag ryggen og giver støtte til barnet på den måde (Issenman 1997: 44).

Akuq og kiniq

Amaat'en har som regel en slags hale foran og bagved, som varierer i forhold til lokalitet. Den forreste kalder man *kiniq* mens den bagerste kaldes for *akuq* (Issenman 1997:44). Når man sætter en grønlandsk amaat ved siden af en canadisk amauti, så har den Canadiske som regel en meget bredere og længere *akuq*, som ifølge Hans-Henrik er der for, så man kan holde sin bagside varm, når man for eksempel er på slædetur. Hvorfor den grønlandske *akuq* er væsentlig mindre, kunne jeg ikke finde frem til, dog fortæller Hans-Henrik, at canadiske Inuit kalder grønlandske Inuit for *akukitsormiut* "dem med en lille akuq". Der findes dog en amaat i fra Nunavut der kaldes *Angijuqtaujaq* uden en akuq og kiniq, som bliver brugt af kvinder fra Coral Habour, Arviat og Rankin Inlet (King et. al. 2005: 81).

[4] Grønlands Nationalmuseum og Arkiv

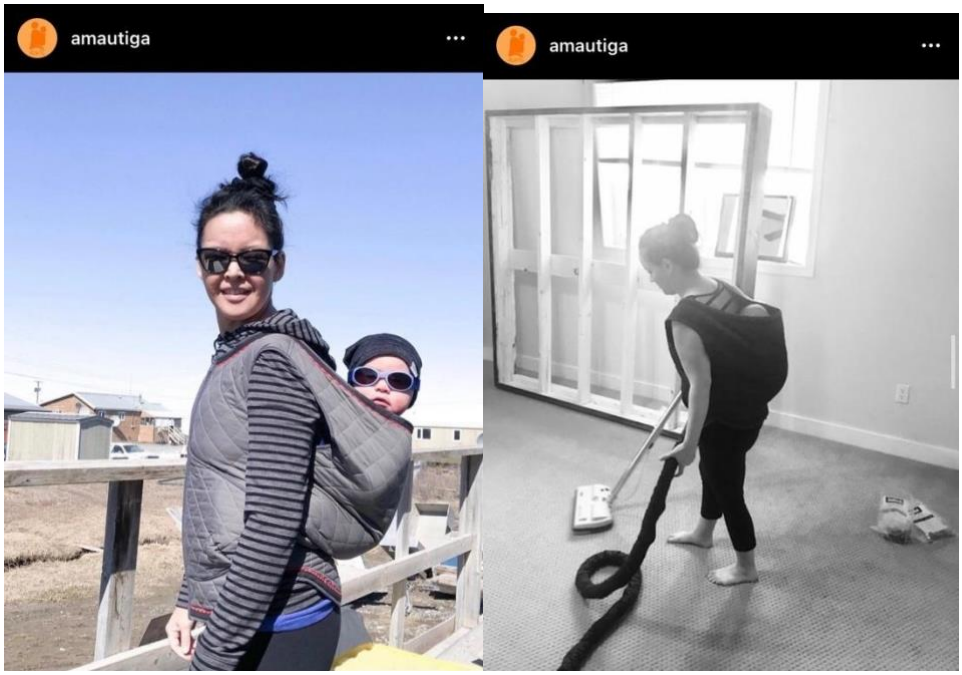

Billede nr. 2 (Venstre) og nr. 3 (Højre): Kvinder i amaaruti. Billeder taget fra taget fra @amautiga

Ærmerne på en amaat

Ærmerne på en amaat variere fra korte til lange (2005: 81), og man havde ofte kortere ærmer af praktiske årsager. Hans-Henrik fortæller, at for at holde kvindernes ærmer frie, når de for eksempel skulle arbejde med skind og ny fangede dyr, så skulle ærmerne være kortere, for ikke at de skal stå i vejen for deres arbejde og blive beskidte.

Ikke mange kvinder bruger deres hverdag på at arbejde med skind længere, men der er stadig nogle som bruger amaat uden ærmer eller korte ærmer (se billede nr. 2 og nr. 3). Denne type amaat kaldes en amaaruti af @amautiga, som er en lille virksomhed drevet af Ujarak Appadoo og Gabai Kaludjak, begge fra Arviat, Nunavut. Ujarak Appadoo fortæller at hun oplevede at få meget ros for at have brugt sin amaaruti, som fik hende til at indse at andre mødre kunne drage nytte af denne beklædningsgenstand, så de kunne opleve glæden ved at bære deres børn[5]. Ujarak Appadoo er den samme kvinde som har syet Vivi Sørensens amaat i billede 12 (Dette forklarer Vivi i sin post på Instagram).

En amaat er ikke kun designet til at bære et barn på ryggen. Den holder moderen varm og hjælper også mor og barn til at kunne skabe en følelsesmæssig tilknytning (King et.

[5] https://amautiga.com/pages/about-me

al. 2005: 80). Ifølge Rhoda Akpaliapik Karetak, så troede Inuit på, at amaat var grunden til at mange nyfødte overlevede den hårde klima i Arktis, da de fik varmen fra deres mor (2005: 80). Karetak tror også at en amaat muligvis kan være en slags svangerskabs prævention, da barnet bliver båret i en amaat indtil de er 4 år, hvor perioden barnet er i en amaat, som regel ville være den samme periode barnet modtager modermælk, og reducerede på den måde moderens fertilitet (2005: 80). Ifølge plannedparenthood.org, så stopper en kvindes krop med at få ægløsning når de ammer[6]. Det er dog ikke sikkert at dette er den primære grund, da der også kunne være på grund af mangel på mad, at kvinders fertilitet falder markant. Udover at en kvindes krop skal producere mælk, så skulle den også bruge energi på at overleve, som gør at fertiliteten bliver sat til side.[7] I podcasten *Ernineq podcast*, nævner podcast-værten, Vivi Noahsen, at hun ikke mener at de er helt rigtigt, at ens fertilitet falder, når man ammer (Noahsen 2021: Timestamp 18:15). Noahsens påstand gælder dog mest for kvinder der ammer i vores tid, som ikke sulter og har en rimelig stabil livsstil i forhold til Inuit i fortiden, som til tider havde sulteperioder.

De grønlandske amaat

Under en samtale med Hans-Henrik Suersaq Poulsen, som selv syr amaat, fortæller at han har lagt mærke til forskellene på den Nordgrønlandsk, Vestgrønlandske og Østgrønlandske amaat. Den Vestgrønlandske amaat havde ”fitted shoulders”, forstået på den måde, at skuldrene på den vestgrønlandske amaat ofte var skræddersyet til brugeren. Han fortæller videre, at en amaat fra Østgrønland, oftest har mere åbne skuldre end den vestgrønlandske. Når man ser på billederne herunder, kan man se at den vestgrønlandske (billede nr. 4) har mere markerede skuldre end den østgrønlandske (billede nr. 5), på den måde den er konstrueret på. Hans-Henrik fortalte mig, at det giver mere støtte til kvinden som, bruger den amaat, når skuldrene var mere markeret. Udover at skuldrene giver støtte, så er den væsentlig mere tætsiddende, og kan vise en flot form på kvinden, der får hende til at føle sig smuk, mens hun bærer sit barn på ryggen, fortæller Hans-Henrik.

[6] https://www.plannedparenthood.org/learn/birth-control/breastfeeding

[7] https://newsroom.uw.edu/story/hunger-neurons-act-reduce-fertility-during-starvation

Billede nr. 4 Billede nr. 5 Billede nr. 6

Billede nr. 4: Vestgrønlandsk amaat fra Uummannaq
Billede nr. 5: Østgrønlandsk amaat fra Tasiilaq
Billede nr. 6: Nordgrønlandsk amaat fra Pituffik/Thule Air base

Ifølge skinddragter.natmus.dk, er den Nordgrønlandske amaat (billede nr. 6), lavet ud af skind fra polarræve, som gør den ekstra varm til det kolde nordgrønlandske klima. Det er ikke udelukkende polarrævskind, der bliver brugt i Nordgrønland, men også sælskind og lomviepels (Arnanut nr. 71 2021: 34-35).

Hvorfor forsvandt amaat?

Et af de spørgsmål jeg gerne vil have svar på er, hvorfor amaat'en i første omgang forsvandt. Ifølge *Vestgrønlandske Dragter – Overførsel af Dragtdele Etnografisk Samling Nationalmuseet i København*, havde man i 1800-tallet fra dansk side af, forsøgt at forbedre grønlændernes livsvilkår, samtidig med, at man kapitaliserede grønlandsk fangst. Man hævede priserne på grønlandske produkter, såsom sælskind, mens man sænkede priserne på de udenlandske varer man havde til salg i butikkerne. Grønlænderne begyndte at mangle skind til at lave tøj ud af, som kunne have påvirket brugen amaat, da den var lavet ud af skind i den tid. I samme periode begyndte salget af tekstiler fra Europa i Grønland, som fik den ellers praktiske amaat skiftet ud med en stofanorak (Bahnson & Haagen 1994: 6). Det betyder ikke nødvendigvis at brugen af amaat forsvandt med det samme fra Vestgrønland, da der er et billede fra 1909, af kvinder fra Aasiaat i amaat (Hart Hansen et. al. 1992:187).

Under en samtale med Aviâja Rosing Jakobsen, som har ansvar for dragtsamlingen i Grønlands Nationalmuseum nævnte hun, at ændringen fra skindtøj til stoftøj muligvis kunne være fordi, tøj ud af stof kunne nemmere vaskes og holdes rene, i forhold til skindtøj. Ifølge Karetak, så er det nemmere at lave en amaat ud af butikskøbte stof, så længe man køber stof

der ikke er for glat (King 2005: 81) hvilket også kunne være grunden til at man stoppede med at bruge skindtøj, da det er et stort arbejde at få skind behandlet, før man begynder at sy en amaat.

Vestgrønland og Nordgrønland

Billede nr. 7: Billede af mig selv som barn i en barnevogn, 21. juni 1997, Nuuk.

De fleste ville nok kalde mig en nuummioq[8], da jeg er født og opvokset i Nuuk. Som barn kan jeg huske jeg blev kørt i barnevogn og klapvogn (se billede nr. 7). Jeg spurgte min mor, som blev født i 1968 i byen Uummannaq, som ligger i Nordvestgrønland. Hun havde heller ikke vokset op i en amaat og husker ikke at have set det mens hun voksede op. Jeg stillede det samme spørgsmål til min bedstemor, som var født i året 1951 i bygden Saattut, tæt på Uummannaq. Hun var ikke vokset op i en amaat, ej heller havde hun brugt en amaat i sit liv. Hun fortalte mig første gang hun så en amaat, så var det da hun så filmen af Jette Bang *Inuit*[9]. Der så hun kvinder som bruger en amaat for første gang. Hvis vi tager endnu længere nordpå, så begynder brugen af amaat at vise sig frem igen.

[8] En Nuuk-borger (https://oqaasileriffik.gl/ordbogi/?lex=176551)

[9] https://www.youtube.com/watch?v=IOrh4hms8pA

Billede nr. 8: Tukummeq Qaavigaq. Billede taget fra sermitsiaq.ag

” Eqqaamasara siulleq. Samungarsuaq ammut isigalunga. Tassa sunaaffa aanaama amaaraanga[10].” (Andersen Jette et. al. 2021: 35). Her fortæller Tukummeq Qaavigaq om sit første minde. Hun sad i sin bedstemors amaat og kunne se der var langt ned til jorden. Tukummeq blev født i Qaanaaq i 1954. Kort efter Tukummeq blev født, lavede hendes bedstemor en amaat til Tukummeqs mor, hvor indersiden var lomvie-pels og ydersiden var af sælskind. Den amaat var så varm, at det var muligt for Tukummeqs mor at tage med på slædetur hele vejen fra Qaanaaq til Siorapaluk, en bygd tæt på Qaanaaq.

Tukummeq erindrer at i 1980’ernes Qaanaaq, så var man stille og roligt begyndt at gå fra at bruge amaat til at bruge barnevogn (Andersen Jette et. al. 2021: 35-36). I forhold til Nuuk, så har ændringen sket meget senere. Hvor vidt om det er fordi Nuuk er den første koloni den danske rige oprettede og er Grønlands hovedstad, som gør at den kan virke væsentlig mere dansk end Qaanaaq, den nordligste by i Grønland. Da Tukummeq og hendes søstre begyndte at få børn, så ville hun og hendes søstre gerne bruge amaat, da det var normalt og naturligt for dem at bruge amaat (Andersen et. al. 2021: 35-36), hvor man i forhold til Uummannaq, hvor min familie befandt sig på samme tidspunkt, ikke fandt det normalt eller naturligt at bruge

[10] Dansk version på *Arnanut* nr. 71, side 34: Mit første minde. At kigge ned og se land, så langt øjet rakte. Det viste sig, at jeg var i min bedstemors amaat.

amaat. Uummannaq blev grundlagt som koloni omkring 1760-63 (Fisker 1988: 42) mens Qaanaaq blev grundlagt i 1953, i forbindelse med tvangsflytningen af Inughuit (Harlang et. al. 1999: 5). Den senere kolonisering af Inughuit kunne have være grundet til at de har haft større mulighed for at bruge grønlandske remedier i forhold til Vestgrønland.

Tukummeq fik syet sin amaat af en syerske ved navn Isigaitsoq Qujaukitsoq, som var en garvet amaat syerske, da Isigaitsoq selv havde mange børn (Andersen et. al. 2021: 35-36). Tukummeq mente selv det bedste ved en amaat var at man kunne gå hvor som helst når man havde sit barn i en amaat. Når der var faldet meget sne var det ikke et problem, for man skal bare gå med barnet bag ryggen, frem for at skubbe til en barnevogn, i den dybe sne. Da barnet får den samme synsvinkel som moderen, var det derfor nemt at snakke om de ting man så sammen, når barnet var i amaat (Andersen et. al. 2021: 35-36).

Akutaq

Som sagt, så ved vi at Vestgrønland blev koloniseret en del tidligere end resten af Grønland. Missionæren Hans Egede begyndte i Håbets ø, hvor han befandt sig i syv år, indtil han fik midler til at flytte kolonien til Nuuk, som han kaldte for Godthåb.
Dette skete omkring 1728 (Lynge 1978: 99). I næsten 300 år har Nuuk været en dansk koloni, som også gør at mange udenfor Nuuk ser indfødte nuukborgere som mere danske end grønlandske.

Selv har jeg oplevet at blive kaldt dansk da jeg snakker bedre dansk end grønlandsk, og har haft samtaler under feltarbejdet med nogle som har lyse træk (har lyst hår, øjne og hud, som er typiske skandinaviske træk) som var blevet antaget for at være danske. Det sker for det meste i offentligheden, at man bliver antaget for at være en dansker. Jeg har interviewet en kvinde som er født og opvokset i Nuuk, som har brugt en amaat til at bære sin søn. Arnaq fortalte mig at hendes far er dansk og hendes mor er grønlandsk, som gør at hun, i hendes egne ord, er en *akutaq*. I ordbogen *Oqaatsit – Kalaallisuumiit qallunaatuumut* står der at *akutaq* betyder: én der er lyshåret; lyshåret (Ilinniusiorfik: 58). Da hendes træk er lyse, er hun ofte blevet fejlagtigt antaget for at være dansk. Hun fortæller selv at hun kan forstå grønlandsk men snakker det meget lidt, dog ser hun sig selv som grønlænder. Der har været flere episoder hvor hun har oplevet, at når hun er på indkøb, så begynder ekspedienten at snakke til hende på dansk, selvom hun sagtens kan forstå grønlandsk. Men når hun havde sin amaat på, så var det som om at hendes grønlandske side kom frem, og alle kunne se det. Hun havde oplevet, lige siden hun begyndte at bruge sin amaat, så var ekspedienter begyndt at

snakke til hende på grønlandsk. Hendes amaat fik andre til at se hende som grønlænder, trods hendes lyse træk. Jeg spurgte hende om der var nogle fordele og ulemper ved at have en amaat, så svarede hun, at fordelen var at den var flot, og at det er en måde at bringe kulturen tilbage på, som blev taget væk under kolonitiden. Hun føler at flere og flere unge er begyndt at værne om forskellige kulturelle traditioner, hvor amaat bare er en af dem. Det er en fordel at den kunne symbolisere en form for kærlighed til sin kultur. Hun fortæller at selvom hun har familie i Danmark, så har hun været den i hendes søskendeflok som har haft størst tilknytning til sine grønlandske rødder. Denne tilknytning har hun så valgt at vise frem med sin amaat, som blev mødt med stor interesse hendes familie, men også fremmede. Hun oplevede tit, at når hun var ude og gå rundt i Nuuk, med sin søn bag ryggen, så var der tit fremmede som smilte til hende og kiggede forundrende på hende. En anden fordel ved den amaat hun brugte var, at det var nemmere at kunne mærke hvorvidt hendes søn fik det for varmt, men også at den amaat hun brugte var varm nok til at kunne holde hende selv varm. I hendes egne ord, så var hendes amaat ”lige så varm som en Canada Goose![11] ”. Den eneste ulempe, som ikke nødvendigvis var en stor ulempe, var at det var hårdt for skuldrene, når man skulle bære sit i en amaat. Men bevægelsesfriheden hun fik, gjorde denne ulempe ubetydelig. For hende er den både praktisk, varm og kulturelt markerende.

En anden person som nævner amaat som kulturelt markerende er Navarana Lennert. Navarana Lennert fortæller at hun bare begyndte med at lave en amaat til sig selv, men så endte det med at hun fik et mål om at genetablere amaat traditionen. Hun havde altid haft lyst til at bruge amaat, og da hun fik sit første barn i 2015, så fik hun lavet en amaat fra Nunavut Canada. Hendes amaat var for stor, som så gjorde at hun ikke fik den brugt så tit. Hun blev gravid igen i 2019, og der var hun målrettet på at finde en amaat som passede hende perfekt. Hun fandt det besværligt at finde en amaat, da fragten fra Canada til Grønland er dyr og fordi man ikke kunne købe amaat i Grønland. Hun endte med at lære sig selv i at lave amaat, ved at bruge en bog som viser hvordan man laver østgrønlandske nationaldragter (*Tunumiut Assuutaat*). Da den kvindelige østgrønlandske nationaldragt er en amaat, kunne Navarana med hjælp fra denne bog, lave en vinter amaat til sig selv, som passede perfekt. Navarana fortæller:” Taamaallunga oqarfigitippunga: Kalaaliungaarami... Akutaangama eqqarsarpunga kiisami kalaallisut isigineqalerlunga”. Hun fortæller at hun havde oplevet at have fået en kommentar, som sagde ”Hvor ser hun grønlandsk ud”. Da hun har lyse træk, så betød denne kommentar rigtig meget for hende, da hun også fortæller i sine egne ord, at hun er akutaq; én

[11] En varm vinter jakke af mærket Canada Goose

med lyse træk (Andersen et. al. 2021: 26-29). Denne beklædningsgenstand får begge grønlandske kvinder til at vise deres grønlandske side, trods deres lyse træk. Da Navarana begyndte at vise sin amaat frem i offentligheden, begyndte bestillingerne fra andre at krybe frem. Der var så stor efterspørgsel af Navaranas amaat, at hun ikke kunne følge med. Hun tog derfor kontakt til Mia Chemnitz, som arbejder for Qiviut (Andersen et. al. 2021: 26-29). Qiviut er en lille produktionsvirksomhed som primært sælger produkter lavet ud moskusuld, fåreuld, sælskind m.m.[12] I dag sælges der amaat i Qiviuts fysiske butikker i Nuuk og Sisimiut, samt i deres webshop. Den kan fås i 3 forskellige farver: Rød, blå og grøn. På billede nr. 9 kan man se Navarana i den røde amaat, som sælges af Qiviut.[13] Igennem mit feltarbejde spurgte jeg ind til forskellige mennesker om de vidste at amaat kunne købes hos Qiviut, hvor omkring halvdelen af dem jeg snakkede med, vidste ikke at de blev solgt af Qiviut. Det var for det meste ældre kvinder og mænd som ikke vidste til det.

Billede nr. 9: Navarana Lennert i rød amaat fra Qiviut. Billede taget fra Qiviut's hjemmeside.

[12] https://www.qiviut.gl/om-qiviut/

[13] https://www.qiviut.gl/product/amaat/

Billede nr. 10: Det første billede jeg så af Vivi Sørensen fra hendes Instagram-profil. Billede taget fra @amaariga på Instagram.

Da jeg kiggede igennem det social medie Instagram, faldt jeg over en Instagram-profil som hedder @amaariga. @amaariga er en Instagram-profil lavet af Vivi Sørensen. I hendes *bio* har hun skrevet: ”Promoting the use of amaat”. Der kan man allerede se at hun har lavet sin profil til at kunne oplyse mere omkring brugen af amaat.

Selve profilen har billeder, hvor hun introducerer forskellige oprindelige folk fra Grønland, Canada og Amerika. I hendes første billede, kan man se et billede af hende, hvor hun står i en amaat med sin søn på ryggen. Et flot billede med isfjelde i baggrunden, forklarer hun i beskrivelsen, at det var et billede taget i Ilulissat, oktober 2020 (se billede nr. 11). Vivi

fortæller videre, at hun er skaberen af @amaariga, hvor hun gerne vil promovere brugen af amaat og informere grønlændere om hvordan man bruger den tabte amaaq-tradition.[14]

Billede nr. 11: Vivis første billede på sin Instagram-profil @amaariga på Instagram.

Billede nr. 12: Vivi Sørensen i sin vinter-amaat fra Nunavut, lavet af hendes veninde. Billede taget fra @amaariga på Instagram.

[14] https://www.instagram.com/p/CIUFk5glv9U/

Vivi Sørensen er også kvinden bag temaafsnittet ”Bæreglæde” i tidsskriftet *Arnanut.* I temaafsnittet fortæller hun om forskellige kvinders grund til at bruge en eller flere bærerredskaber til at bære børn. Hun fortæller ikke kun om andres grund, men også sin egen oplevelse med at bruge bæreredskaber og amaat. I sin klumme *Babybæring reddede mig fra en mulig depression*, fortæller hun om sin vanskelige fødsel, som varede i fem dage. Efter fem dage var gået, var hendes blodtryk for højt, som gjorde at hun blev nødt til at få en kejsersnit. De næste 24 timer efter sin kejsersnit skulle hun tilbringe i intensivafdeling, hvor hun ikke kunne være sammen med sin nyfødte dreng, medmindre hendes mand kom med ham. Fem dage efter Vivi havde født, kunne de komme hjem igen, men hun havde svært ved at gå, på grund af kejsersnittet. Hun begyndte at føle at hendes barn fik et større bånd til hendes mand end hende selv, som fik hende til at føle sig nedtrykt. En måned var gået siden hun havde født sin søn, og hendes søn kunne ikke stoppe med at græde og nægtede at sove alene. Der fik Vivi en idé til at lave en form for bæreredskab som man kalder en strækvikle (Andersen et. al. 2021: 36-37). I samme temaafsnit forklarer Vivi at en strækvikle (se billede nr. 13) er en langt stykke stof med stræk i, som primært bliver brugt til nyfødte babyer (Andersen et. al. 2021: 32). På grund af den praktiske strækvikle, så var Vivi i stand til at lave husarbejde mens hendes søn lå tæt på hendes bryst, hvor han lå der og sov.

Billede nr. 13: Her kan man se Vivi Sørensen i en strækvikle. Billedet er taget af Leiff Josefsen, fra Arnanut nr. 71 2021, side 32.

Vivi var rigtig glad for at bruge sin strækvikle og dykkede ned i andre babybæreredskaber. Hun havde fået en veninde fra Nunavut, Canada, til at sy en amaat til hende, som Vivi brugte til at gå ture i, med sin søn bag ryggen (se billede nr. 12). I takt med at Vivi blev bedre til at gå, efter sit kejsersnit, så var hun også fået en stærkere bånd til sin søn og var blevet mindre nedtrykt. Hendes brug af babybæreredskaber havde gjort hendes søn mere tryg og hun var selv begyndt at føle sig tryg i sin rolle som mor (Andersen et. al. 2021: 36-37).

Udover at Vivi havde følt at brugen af amaat og andre former for babybæringsredskaber har været praktiske, så har hun følt at det har hjulpet hende igennem hendes traumatiske fødsel. Hun forstår godt at en amaat ikke kun er praktisk, men også vigtig for at styrke mødres følelsesmæssige og psykiske helbred.

Vivi viser også tydeligt i sin Instagram profil @amaariga, at det er vigtigt at bringe amaat-tradition tilbage, da den er, i hendes egne ord: ”we have lost the amaaq-tradition” (Vi har mistet amaaq-traditionen)[15]. Hun slutter af med at fortælle i sin klumme, at hun selv synes en amaat er nemmere at bruge end en barnevogn eller klapvogn. Hun er så også begyndt at arbejde på at normaliserer brugen af ”den gamle tradition” (Andersen et. al. 2021: 36).

[15] https://www.instagram.com/p/CIUFk5glv9U/

Opvækst og kønsroller

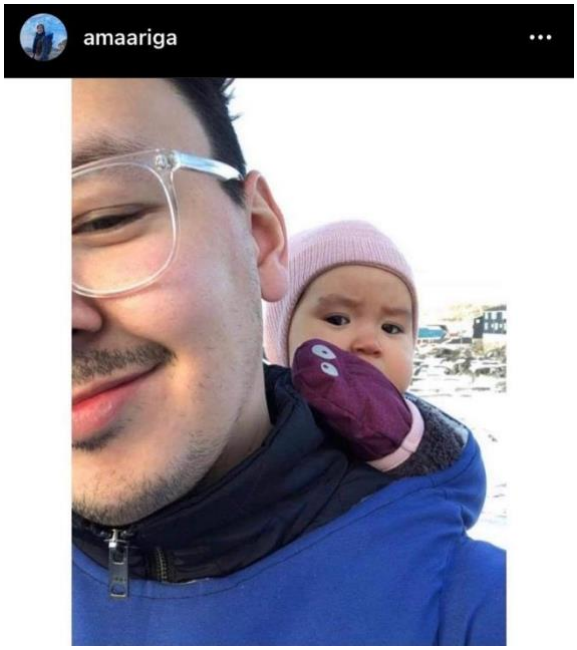

Billede nr. 14: Hans-Henrik Suersaq Poulsen med sin niece i en amaat. Billede er taget fra @amaariga på Instagram.

I den samme instagram profil @amaariga, så faldt jeg over et billede af en ung mand ved navn Hans-Henrik Suersaq Poulsen. På billedet kan man se Hans-Henrik i en amaat med sin niece bag ryggen (se billede nr. 14). Dette er ikke et typisk syn at se en ung mand bruge en amaat, da det oftest er kvinder som bruger en amaat. Under indlægget på @amaariga forklarer Hans-Henrik, at han i sin fritid syer *kamiit*[16], *annoraat*[17], *qaatiguut*[18] og *aaqqatit*[19]. Han var begyndt at lave amaat, da han gerne ville have at hans niece vokser op i en amaat[20].

Jeg fik kontakt med Hans-Henrik og fik lavet en interview med ham, hvor vi snakkede om brugen af amaat og hans baggrund for at sy en amaat. Hans-Henrik Suersaq Poulsen voksede op i en bygd som hedder Kangerluk. Kangerluk er en lille bygd som ligger på Qeqertarsuaq, også kaldet Diskoøen på dansk. Her voksede han op i en musikalsk og kreativ familie og han ofte så sin bedstemor og mor sy. I 2013 spurgte han en kvinde ved navn Maren Clasen, om hun ikke kunne lære ham i at sy. Han startede ud med at lave en

[16] Kamikker; Kamik i flertal. Kan også forstås som Kamippak; Én sko; Én støvle (Oqaatsit s. 145)
[17] Anorak (Oqaatsit s. 69)
[18] Overtøj (Oqaatsit s. 258)
[19] Aaqqat; Vante (Ental). Aaqqatit; Vanter (Flertal) (Oqaatsit s. 49)
[20] https://www.instagram.com/p/CIWrSsGl1wo/

annoraaq til mænd. Derfra begyndte han at sy forskellige beklædningsgenstande, som tidligere nævnt. Han havde altid været vant til at gå i kamikker og annoraaq, og da han flyttede til Nuuk, så bemærkede han at folk på gaden tit stirrede på ham, når han gik rundt med sine kamikker. Folk stirrede ikke af skræk, dog stirrede de af ren nysgerrighed og undren. For nuummiut[21] var det at have kamikker på til hverdag helt fjernt, men for Hans-Henrik var det helt normalt. Det samme skete som sagt for min anonyme informant Arnaq, som gik med sin amaat rundt i Nuuk, og bemærkede undrende blikke.

Det var først i 2018 Hans-Henrik prøvede sig an med at sy en amaat. Det var nemlig på det tidspunkt han skulle blive onkel. Han startede ud med at lave en mænds-*annoraaq* og sammensatte den med den indbyggede sæk, med hjælp fra bogen *Tunumiut assuutaat* (Rosing 2017*)*, som er den samme bog Navarana Lennert har brugt. Hans-Henrik fortæller, at i Nunavut laver man en amaat som kan dække hele barnet ind i hætten, så moderen også kan beskyttes af hætten. I den amaat han har lavet kan man kun have barnet i hætten. Hans-Henriks niece er blevet for stor til sin amaat, men hans søster har for ikke så længe siden fået en søn. Hans søster bruger så også amaat til at bære sit yngste barn. Hans niece var blevet så tilknyttet til den amaat hun voksede op i, at hun næsten ikke havde lyst til at dele den med sin lillebror. Hans-Henrik fortæller, at når han er i Ilulissat for at besøge sin søster, niece og nevø, så spørger hans niece ham, om han ikke kan bære hende i en amaat, selvom hun er blevet for stor til den. Hans-Henrik kunne ikke sige nej til sin niece, og plejer så derfor også at gå en tur med hende på ryggen i en amaat.

Da han fortæller det, så spurgte jeg ham om han godt kunne tænke sig at mænd burde begynde at bruge amaat, og han svarede med, at i Nunavut, så plejer man at sige at en mand bliver mere mandig, når han har sin partners amaat på. Hans-Henrik fortæller at de amaat han syr, er som regel meget neutrale, så alle kan have den på uanset køn. Han synes selv at farverigt eller stof med blomstermotiver ofte gør det mere feminint og mindre kønsneutralt. Jeg spurgte ham om hvordan han tror mænd fra Grønland vil synes om en kønsneutral amaat, og der svarede han at de nok ville grave efter noget negativt og kritisere. Dette mener han selv kan være kommer fra, at Grønland har været en koloni under Danmark, som har haft væsentlig betydning for grønlænderes værdier. Han kigger ofte på det grønlandske sprog, hvor man i dansk ville sige ”Hun fodrer mig” men hvor man i grønlandsk siger ”Nerisippaanga” (De fodrer mig) som er mere kønsneutral.

[21] Nuuk-borgere (flertal)

Hans-Henrik har selv bemærket en ændring inden for de seneste 10-12 år, hvor man i Grønland er begyndt mere og mere at have "traditionelt" grønlandsk tøj på, så som kamiit og amaat. Som han sagde tidligere, så var det ikke normalt at se en gå med kamiit eller amaat da han først var flyttet til Nuuk. Man blev beundret hvis man havde det på, og det kan det stadig lidt være i dag. Men ifølge Hans-Henrik, så er der flere og flere som er begyndt at dyrke det grønlandske, formentlig for at føle man er en del af det grønlandske fællesskab.

Tryghed og kulturarv

Under mit feltarbejde sendte jeg et spørgeskema ud til at blive besvaret, hvor jeg i alt fik 132 svar. Ud af disse svar, fik jeg fem kvindelige informanter, som bruger amaat.

Under spørgsmålet: "Hvad er grunden til at du bruger amaat?", så havde informant nr. 64 besvaret at hun bruger amaat, da hun føler at hendes barn kan føle sig tryg og varm, mens de er udenfor huset. Hun mener også at den er praktisk, da det gør det nemmere for hende at gå rundt i fjelde om sommeren. Hun håber at flere og flere kvinder vil begynde at bruge amaat i fremtiden, da det er vigtigt for hende at børn skal føle sig trygge mens de vokser op.

Informant nr. 30 fortæller at hun har brugt amaat til sin yngste, da hun gerne vil bringe traditionen tilbage i hverdagen. Hun ville have brugt amaat til sine første tre børn, hvis hun havde haft muligheden.

Informant nr. 33 mente også at det var bedst at gå rundt med sit barn i en amaat, da det var mere praktisk i det grønlandske terræn og sørgede for at barnet havde det varmt og trygt tæt på sin mor.

Det som ofte bliver nævnt igen og igen igennem mit feltarbejde, har været, at en amaat giver tryghed hos både mor og barn, når de var ude af huset. Den gør det nemmere for mødrene at holde deres barn tæt til dem, mens de udfører huslige opgaver eller går en tur. I forhold til, for eksempel en barnevogn, så skal kvinden ikke have begge sine hænder på styret af en barnevogn når man er ude og gå, da barnet ligger tryg og tæt hos sin mor i en amaat.

Informant nr. 53 fortæller også at hun begyndte at bruge amaat, efter at have født sit første barn, da den var meget varm og god som vinterjakke, men også fordi den gav en stærk selvværdsfølelse som grønlandsk kvinde.

Den sidste ud af de fem, informant nr. 12 uddybede ikke nærmere hvorfor de var begyndt at bruge amaat. Tre andre informanter fortæller at de bruger den østgrønlandske nationaldragt, som er en amaat. Dog bruger de ikke amaat for at bære et barn. De ville være

interesseret i at bruge en amaat til at kunne bære et barn med, hvis de vidste hvordan de kunne lave en.

Andre som har besvaret spørgeskemaet og som ikke bruger amaat forklarer, at de ville være interesseret i at bruge en amaat når de får børn. Grunden var fordi de gerne vil værne om den grønlandske kulturarv, mens andre fortæller at de kunne se at ideen om at bruge amaat i Grønland giver mening, da det virker mere praktisk i forhold til vejrforhold i Grønland.

Diskussion

Internaliseret racisme og mental afkolonisering

I starten af mit feltarbejde havde jeg spørgsmålet, om brugen af amaat i dag har været en form for mental afkolonisering. Mental afkolonisering bliver snakket meget om i sociale medie profiler af indfødte folk rundt omkring i verden. Inuit er ikke en undtagelse.

I 1721 begyndte koloniseringen af Grønland, og har så varet ved indtil 1953. I tiden efter anden verdenskrig blev Grønland et amt af Danmark, som også betød at Grønland skulle ligestilles som en del af Danmark. I denne periode skete der stor forandring meget hurtigt, hvor befolkningen af Grønland ofte havde svært ved at følge med. Mennesker som boede i mindre bygder, blev centraliseret til større byer, hvor der skete en stor ændring i deres levevis (Rosing 2016: 31-90). Denne periode blev ofte refereret som *qallunaanngorsangaaneq* eller danificering af dem jeg havde uformelle samtaler med, da man i bund og grund forsøgte at modernisere Grønland efter danske standarder. Dette kunne være en af grundene til at man begyndte at se ned på det grønlandske, da man ofte ser det danske som noget fremdrift og det grønlandske for fortid.

Under en samtale med Kirstine Møller, fortalte hun at hendes bedstemor, som voksede op i årene omkring slut 1940'erne, som havde oplevet at det blev set som "kikset" at bruge skindtøj, en form for nedværdigelse af egen kultur. Denne form for selv-undertrykkelse, internaliseret racisme forklares af Mino.dk således:

> Internaliseret racisme er, når ikke-hvide mennesker ubevidst internaliserer samfundets negative forventninger og fordomme om racialiserede mennesker, som kan manifestere sig som selvhad i et individ. Et eksempel på dette er det hvide skønhedsideal, hvor det der er

smukt forbindes med det der er hvidt. Der findes fx eksperimenter med børn, som udviser at de har internaliseret at "hvid" er lig med "smuk" og sort er lig med "grim" eller "dårlig"[22].

I denne sammenhæng, er det grønlandske som bliver nedværdiget som en form for selvhad.

I Ngùgì Thiong'os bog *Decolonising the Mind,* fortæller Ngùgì, at kolonialismen vil springe en kultur bombe, der fuldstændig tilintetgøre den koloniseredes tro på deres egne navne, sprog, omgivelser, arv og ikke mindst dem selv. Det får de koloniserede til at se deres fortid som en "wasteland of non-achievement" (En ødemark uden opnåelser[23]) (Ngùgì 1986: 3). Dette kan nemlig også ses hos grønlændere.

Under mit feltarbejde havde jeg en del uformelle samtaler, som hvor jeg spurgte ind til hvad man som grønlænder syntes om brugen af amaat i dag og hvad de tror er grunden til at man er begyndt at bruge den igen her, især her i Nuuk. En anonym samtalepartner jeg havde mente selv at grunden til at nogle kvinder er begyndt at bruge amaat fordi de gerne vil vise at de er grønlandske og at de er stolte af det. At man vælger aktivt at vise stolt frem, at man er grønlandsk. Dette kommer igen under interviewet med Hans-Henrik Suersaq Poulsen, hvor han nævner, at dem der vælger at bruge amaat leder efter en måde at identificerer sig med det grønlandske.

Måske har de ikke de typiske grønlandske træk som mørkt hår og øjne, som med tilfældet med Navarana og min anonyme interview-informant Arnaq, men fordi de bruger en amaat til at bære deres barn i offentligheden, så bliver de automatisk set som grønlandske og derfor automatisk en del af grønlænderne. Det at man stolt viser sig frem som grønlænder kan være en form for mental afkolonisering der sker blandt grønlændere i dag.

Vivi Sørensen nævner i sin første instagram indlæg, at hun gerne vil fremme brugen af amaat-tradition. Denne idé om at man revitaliserer en ellers glemt tradition har været tit diskuteret af forskellige akademikere.

Ifølge Hobsbawm, så mener han at traditioner er nyere end vi går og tror. Han forklarer at de traditioner vi kender som virker gamle oftest ikke er specielt gamle og som regel er opfundet (Hobsbawm & Ranger 1983: 1). I samme bog forklarer Hugh Trevor-Roper eksemplet med, at man i Skotland ser det at bruge kilt og spille sækkepibe som specielle skotske traditioner. Ifølge historien begyndte skotterne først at bruge kilten og sækkepiben

[22] https://mino.dk/wp-content/uploads/2020/09/Racisme-En-kort-begrebsafklaring.pdf
[23] Direkte oversat af afhandlingens forfatter

som en del af en skotsk tradition, omkring tiden efter, at Skotland blev en del af England. Ifølge Hobsbawm, var det en form for protest overfor at være blevet en del af den britiske union, som fik skotterne at gå op i Highland-traditionen. Selve ordet *kilt* var først begyndt at blive brugt 20 år efter skotterne blev en del af den britiske union, og at skotterne først blev et egentligt folk i årene derefter (Hobsbawm & Ranger 1983:15-41).

Når man kigger på mit eget eksempel, brugen af amaat i 2021 Grønland, så er det ikke nødvendigvis den samme reaktion man har haft hos dem som er begyndt at bruge amaat igen. Amaat har været brugt af grønlændere før mødet med vesten. Brugen af amaat har ikke nødvendigvis været forsvundet over hele Grønland, som vi ser hos Tukummeq Qaavigaq fra Qaanaaq, der var vokset op i en amaat og har selv brugt amaat til sine børn i 1980'erne. Vestgrønlændere har muligvis stoppet brugen af amaat, på grund af at priserne på grønlandske produkter blev hævet, mens priserne på danske produkter blev sænket, og skiftede muligvis kvindernes amaat ud med stof-anorakker.

I sin artikel *Will the real Hawaiian please stand; Anthropologists and natives in the global struggle for identity* fortæller Jonathan Friedman hvordan hawaiianere er begyndt at revitalisere skikke efter mødet med det vestlige for at skabe deres egen identitet (Friedman 1993: 764-765). Hawaiianere har, ligesom grønlændere, oplevet at blive koloniseret. I en nylig udgivet artikel fra national geographic, fortælles der om en grusom kolonihistorie indfødte hawaiianere har været igennem, som begyndte efter Kaptajn James Cook kom til Hawaii omkring 1778. Den hawaiianske befolkning faldt til kun at være en fjerdedel af den samlede befolkning, mens det koloniale styre fik magten over øerne af Hawaii, som eftersigende stadig skulle have magten i vores tid[24]. Hawaiianere har gennem tiden prøvet at samle de sidste dele sammen, som var deres kultur førhen. *Hula*-dans er en af eksemplerne Friedman nævner, som man har taget til sig i Hawaii (Friedman 1993: 740-759), som man før i tiden var en religiøs dans som blev udført af trænede dansere, for at udvise frugtbarhed, ære guder eller rose deres overhoveder[25]. Her forklarer han at antropologer som Jocelyn Linnekin mener, at man just har plukket enkelte ting ud af den tidligere tradition, og manipuleret det til sin egen fordel. Ifølge Friedman implicerer denne forklaring af Linnekin, at man er mindre autentisk hvis man ikke følger historiebøger slavisk (Friedman 1993: 746). Han mener dog selv at traditioner er under forandring hele tiden, så længe det er en del af en dynamisk social proces. Han er imod ideen om at en tradition er forkert, når det ikke er lige efter

[24] https://www.nationalgeographic.com/culture/article/hawaii-not-multicultural-paradise-some-say-it-is
[25] https://www.britannica.com/art/hula

historiebogen. Han mener at Linnekin's idé beskriver kultur som en fast masse som ikke kan ændres, og er derfor forkert eller opfundet, når den ikke følger historiebøgerne. Han mener dog at man bør søge efter sin sociale identitet i de kulturelle tråde som har udviklet sig gennem tiden fremfor at følge historiebøger (Friedman 1993: 753). Friedman fortæller:

> "Hawaiians have seen their political and social structures trashed over a relatively short period of time, and their modes of representation debased and forbidden. Today, in new, yet, I would argue, systemically predictable circumstances, they have begun to reassert themselves with astounding success. This assertion is a social action and not a rearrangement of the bits and pieces of a museum collection."
>
> (Friedman 1993: 761)

Man kan sige at grønlændere er begyndt at dyrke deres grønlandske identitet, som de har fundet i deres kulturelle tråde. En af de ting man er begyndt at dyrke, kunne for eksempel være amaat.

Konklusion

Gennem mit feltarbejde har jeg brugt semistrukturerede interviews, uformelle samtaler, spørgeskemaundersøgelse, analyse af sociale medier og tidsskrifter, for at få svar på, hvorfor man bruger amaat i dag og hvorfor den i første omgang forsvandt.

En amaat er en bærepels, som blev brugt af mødre og deres døtre, så døtrene kan hjælpe deres mor med at passe deres yngste søskende.

Da en amaat er designet til at bære et barn, har den en indbygget pose bag ryggen, hvor der ikke er stof imellem forælder og barn, for at give barnet varmen og nærværen fra sin mor. Barnet kan befinde sig i hætten op til fireårsalderen eller til barnet er for stort. En amaat har et bælte som sørger for at moderen ikke bliver kvalt, når barnet er bag hendes ryg. En amaat fra Nunavut kan have en akuq og kiniq (en lille hale foran og bagpå) som er større end en grønlandsk. Disse haler foran og bagpå er ifølge Hans-Henrik til at holde moderens bag varm når hun sidder under en slædetur. Hvorfor grønlandske kvinders tøj har kun en lille hale foran og bagpå kunne jeg ikke finde frem til, dog fortæller Hans-Henrik, at man hos canadiske inuit kalder grønlandske inuit for *akukitsormiut*, dem med en lille akuq. Nogle grønlandske amaat havde korte ærmer, muligvis for at give kvinder mere bevægelsesfrihed til at lave opgaver som at skære en sæl op. Nogle kvinder bruger i dag amaat uden ærmer, så de

kan bære deres barn mens de laver husligt arbejde eller tager den over en jakke når de er udenfor.

Brugen af amaat forsvandt fra Vestgrønland formentlig under koloniseringen, muligvis på grund af grønlandske produkter som skind blev solgt til købmænd, og blev skiftet formentlig ud med en stofanorak. Dog er der billeder fra 1909 i Aasiaat af kvinder som bruger amaat. Amaat forsvandt dog ikke helt fra Nordgrønland og Østgrønland, formentlig fordi de blev koloniseret som nogle af de sidste. Et eksempel er Tukummeq Qaavigaq fra Qaanaaq, Nordgrønland. Hun var vokset op i en amaat og brugte amaat til sine egne børn.

Nogle kvinder bruger formentlig amaat af forskellige grunde. Anonyme Arnaq brugte amaat efter hendes søn blev født. Den fik hende til at føle en større tilknytning til sin grønlandske rødder og fik hende til at vise sin grønlandske side til offentligheden. Hun havde oplevet at blive set som dansk på grund af sine lyse træk, men når hun brugte sin amaat kunne andre se hendes grønlandske side. Det samme havde Navarana Lennert oplevet, da hun også har lyse træk.

Vivi Sørensen havde primært begyndt at bruge amaat, for at revitalisere en tabt tradition. Hun mente at amaat-traditionen var forsvundet fra Vestgrønland, som hun kæmper for at tage frem igen. For hende havde brugen af babybæreredskaber hjulpet hende til at skabe en tilknytning til sin søn, efter en traumatisk fødsel.

Efter at Hans-Henrik havde fået en niece, havde han ønsket at hans niece skulle vokse op i en amaat. Derfor begyndte han at lave amaat. Han antager at man er begyndt at bruge grønlandsk tøj, for at få en form for tilknytning til et fællesskab. Han mener selv at amaat kan blive kønsneutrale, da kønsopdeling er en ide man har fået fra koloniseringen.

Spørgeskemaundersøgelsen blev besvaret af 132, hvor fem af dem brugte amaat som babybæreredskab. Det gik igen og igen at man bruger amaat for at sørger for at børnene er trygge hos moderen mens man var ude af huset, men også at den var mere praktisk end en barnevogn, når man gik gennem dyb sne eller gik på fjelde. Andre mente at hvis amaat var mere tilgængelig ville de bruge det, da man gerne vil holde amaat-traditionen i live.

Til sidst i opgaven, diskuterede jeg hvordan brugen af amaat er en form for mental afkolonisering. Under koloniseringen var man begyndt at tro, at grønlandske remedier er kikset, men brugen af amaat i dag kan være med til at ændrer grønlænderes syn på sig selv til noget mere positivt, hvilket vil formentlig virke mentalt afkoloniserende.

Bilag 1

Link til Google Forms: https://www.google.com/forms/about/?client=safari
(Sidst set 22. juni 2021)

Den følgende liste er spørgsmål der blev stillet i spørgeskemaet, i kronologisk rækkefølge:

1. **Køn** (Valgmuligheder)
2. **Alder** (Valgmuligheder)
3. **Hvor i Grønland bor du?** (Valgmuligheder)
4. **Ved du hvad en amaat er?** (Ja og nej-spørgsmål)
5. **Bruger du amaat?** (Ja og nej-spørgsmål)
6. **Hvad er grunden til at du bruger amaat?** (Selvskrevet fordybet besvarelse)
7. **Bruger du andre former for baby bæreredskaber?** (Ja og nej-spørgsmål)
8. **Hvis du svarede 'ja' på sidste spørgsmål, hvilken produkt bruger du?** (Selvskrevet fordybet besvarelse)
9. **Kender du nogen som bruger en amaat?** (Ja og nej-spørgsmål)
10. **Hvis du havde/får muligheden, havde/vil du så have brugt/bruge amaat?** (Ja og nej-spørgsmål)
11. **Kan du uddybe din sidste svar?** (Selvskrevet fordybet besvarelse)
12. **Har du andet at tilføje?** (Selvskrevet fordybet besvarelse)

Herunder kan man se besvarelserne som diagrammer (Disse er diagrammer for alle spørgsmål undtaget 6, 8, 11 og 12).

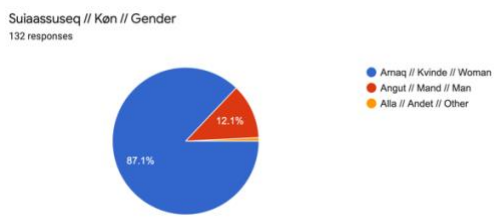

Ukiut // Alder // Age
132 responses

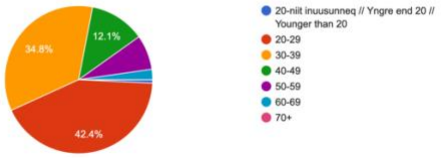

Kalaallit nunaat sukortaani najugaqarpit? // Hvor i Grønland bor du? // Which part of Greenland do you currently live in?
131 responses

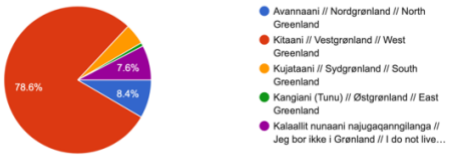

Amaat sunaanersoq nalunngiliuk? // Ved du hvad en amaat er? // Do you know what the amaat is?
132 responses

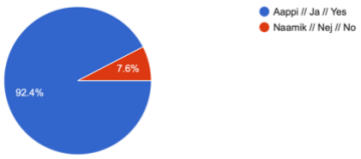

Amaat atortarpiuk? // Bruger du amaat? // Do you use the amaat?
131 responses

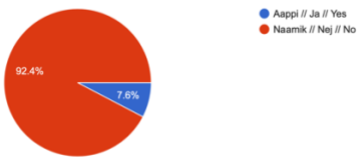

Meeqqanut kissumiaatit allat atortarpigit? // Bruger du andre former for baby bæreredskaber? // Do you use other types of baby wearing products?
123 responses

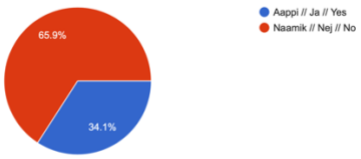

Nalunngisaqarpit amaammik atortartumik? // Kender du nogen som bruger en amaat? // Do you know anyone who uses the amaat?
130 responses

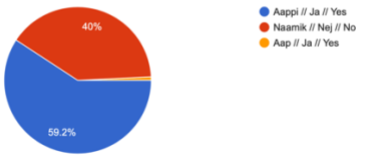

Periarfissaqarsimaguit/periarfissinneqaraluaruit amaat atorsimassaviuk/atussagaluarpiuk? // Hvis du havde/får muligheden, havde/vil du så have br...opportunity, would you have used/worn the amaat?
131 responses

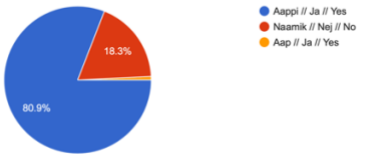

Bilag 2

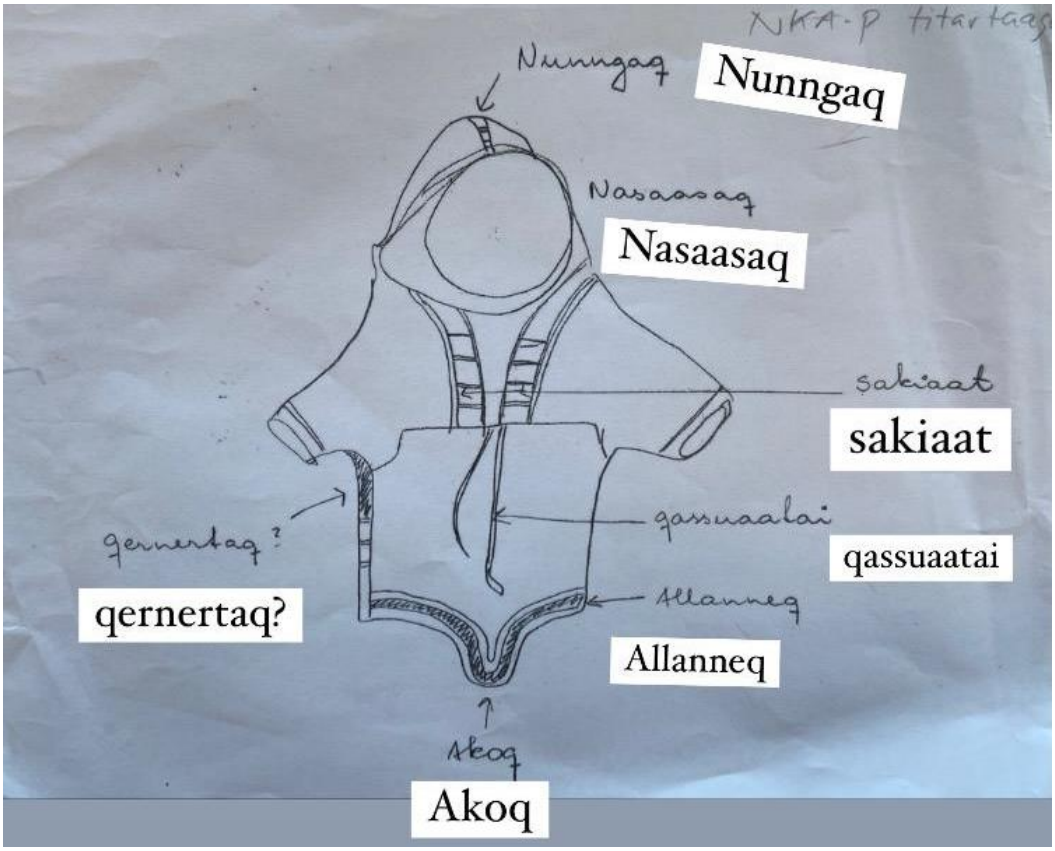

NKA-p titartagaa. Tegning fået fra Nunatta Katersugaasivia allagaateqarfialu. Billedet er redigeret af forfatteren.

Referencer

Bøger

Berthelsen, Chr.
2004 *Oqaatsit Kalaallisumiit Qallunaatuumut – Grønlandsk Dansk Ordbog 3. udgave.,* Nuuk. Ilinniusiorfik Undervisningsmiddelforlag.

Egede, Hans
1984 *Det gamle Grønlands Nye Perlustration eller Naturel-historie,* København. Forlaget Rhodos.

Issenman, Betty Kobayashi
1997 *Sinews of Survival – The Living Legacy of Inuit Clothing,* Vancouver. UBC Press.

King, J. C. H. et. al.
2005 *Arctic Clothing of North America – Alaska, Canada, Greenland,* London. The British Museum press.

Bahson, Anne & Haagen, Birte
1994 *Vestgrønlandske Dragter – Overførsel af Dragtdele Etnografisk Samling Nationalmuseet i København,* København. Etnografisk Samling.

Fisker, Jørgen et. al.
1988 *Uummannaq,* København. Jørgen Fiskers Forlag.

Harlang, Christian et. al.
1999 *Retten til Thulelandet,* 1175 København. Forlaget DIKE ApS.

Lynge, Hans et. al.
1978 *Godthåb – Nûk 1728-1978 i tekst og billeder,* Nuuk. Det Grønlandske Forlag.

Rosing, Olsen Tupaarnaq

2017 *Tunumiut assuutaat – arnat assuutaannik mersorneq ilitsersuut,* Nuuk. Kommuneqarfik Sermersooq.

Ngùgì wa Thiong'o

1986 *Decolonising the Mind – The Politics of Language in African Literature*, London. James Currey Ltd.

Rosing, Tupaarnaq Olsen

2016 *I Skyggen af Kajakkerne – Grønlands politiske historie 1939-79 1. udgave 2. oplag*, Nuuk. TUPAARNAQ Publishing.

Hobsbawm, Eric & Ranger, Terence

1983 *The Invention of Tradition*, Cambridge. Cambridge University Press.

Friedman, Jonathan

1993 *Will The Real Hawaiian Please Stand: Anthropologists and Natives in The Global Struggle*. Bijdragen Tot De Taal-, Land- En Volkenkunde, vol. 149, no. 4, JSTOR. https://www.jstor.org/stable/27864500?seq=6#metadata_info_tab_contents (Sidst set 21 June 2021)

Tidsskrift

Andersen, Jette et. al.

2021 Bæreglæde. *Arnanut.* 71: 22-37.

Podcast

Noahsen, Vivi

2021 *Ernineq podcast - Bonus: Ernereernerup kingorna timikkut sunniutit eqqaaneqarneq ajortut.*
Link:
https://podcasts.google.com/feed/aHR0cHM6Ly9hbmNob3IuZm0vcy8yNGRiNTQ4OC9wb2RjYXN0L3Jzcw/episode/Yzg4NWE4YzUtMDAzZC00NWE2LTlhNTUtZTlkMmI0YjNjY2Fk?sa=X&ved=0CAUQkfYCahcKEwjg47K45anxAhUAAAAAHQAAAAAQAQ
(Sidst set 21. juni 2021)

Hjemmesider

https://www.socialemedier.dk/hvad-er-instagram/ (Sidst set 21. juni 2021)

https://metodeguiden.au.dk/semistruktureret-interview/ (Sidst set 21. juni 2021)

https://amautiga.com/pages/about-me (Sidst set 21. juni 2021)

https://www.plannedparenthood.org/learn/birth-control/breastfeeding (Sidst set 21. juni 2021)

https://newsroom.uw.edu/story/hunger-neurons-act-reduce-fertility-during-starvation
(Sidst set 21. juni 2021)

https://skinddragter.natmus.dk/Clothing/Details/1731 (Sidst set 21. juni 2021)

https://skinddragter.natmus.dk/Clothing/Details/1650 (Sidst set 21. juni 2021)

https://skinddragter.natmus.dk/Clothing/Details/1743 (Sidst set 21. juni 2021)

https://oqaasileriffik.gl/ordbogi/?lex=176551) (Sidst set 21. juni 2021)

https://www.youtube.com/watch?v=IOrh4hms8pA (Sidst set 21. juni 2021)

https://www.qiviut.gl/om-qiviut/ (Sidst set 21. juni 2021)

https://www.qiviut.gl/product/amaat/ (Sidst set 21. juni 2021)

https://www.instagram.com/p/CIWrSsGl1wo/ (Sidst set 21. juni 2021)

https://mino.dk/wp-content/uploads/2020/09/Racisme-En-kort-begrebsafklaring.pdf (Sidst set 21. juni 2021)

https://www.nationalgeographic.com/culture/article/hawaii-not-multicultural-paradise-some-say-it-is (Sidst set 21. juni 2021)

https://www.britannica.com/art/hula (Sidst set 21. juni 2021)

Billeder

Billede nr. 1: (Forside billede) No. 2 Nuliau Nûngmiok. Træsnit af Aron fra Kangeq, 1858-60. Taget fra *Kaladlit Assilialiait.*

Billede nr. 2: https://www.instagram.com/p/Byi3txXH3Yo/ (Sidst set 21. juni 2021)

Billede nr. 3: https://www.instagram.com/p/Bv-bznenUIH/ (Sidst set 21. juni 2021)

Billede nr. 4: https://skinddragter.natmus.dk/Clothing/Details/1731(Sidst set 21. juni 2021)

Billede nr. 5: https://skinddragter.natmus.dk/Clothing/Details/1650 (Sidst set 21. juni 2021)

Billede nr. 6: https://skinddragter.natmus.dk/Clothing/Details/1743 (Sidst set 21. juni 2021)

Billede nr. 7: Billede taget fra mine forældres fotoalbum

Billede nr. 8: https://sermitsiaq.ag/kl/node/218271 (Sidst set 21. juni 2021)

Billede nr. 9: https://www.qiviut.gl/product/amaat/ (Sidst set 21. juni 2021)

Billede nr. 10: https://www.instagram.com/p/COSzpW7hRlZ/ (Sidst set 21. juni 2021)

Billede nr. 11: https://www.instagram.com/p/CIUFk5glv9U/ (Sidst set 21. juni 2021)

Billede nr. 12: https://www.instagram.com/p/CJRRDMOhL5q/ (Sidst set 21. juni 2021)

Billede nr. 13: *Arnanut* nr. 71 side 32. Billede taget af Leiff Josefsen.

Billede nr. 14: https://www.instagram.com/p/CIWrSsGl1wo/) (Sidst set 21. juni 2021)